

Pedikuliozė

Pedikuliozė (utėlėtumas) – tai užsikrėtimas utėlėmis. Pedikuliozės sukėlėjai: galvinė utėlė *Pediculus humanus capitis*, parazituojanti žmogaus galvos plaukuose, drabužinė utėlė *Pediculus humanus corporis*, parazituojanti žmogaus drabužiuose, *Phthirus pubis*, parazituojanti gaktos srities (intensyvaus užsikrėtimo atveju – ir kitose plaukuotose kūno vietose) plaukuose. Visų rūšių utėlės maitinasi žmogaus krauju, deda mažus, baltus, ovalo formos kiaušinius (glindas) ir juos priklįuoja prie plauko, arti šaknies. Utėlės gyvenimo trukmė 6-8 savaitės. Viena utėlė gali padėti apie 10 kiaušinėlių per dieną. Greitai dauginasi. Nešokinėja, neskraido, bet greitai šliaužioja, negali būti perduodamos gyvūnų. Visų rūšių utėlių įkandimai dėl jų seilėse esančių medžiagų sukelia stiprų niežulį, nusikasymus, sukeliančius egzema, kaltūno susidarymą.

Galvinė ir drabužinė utėlė priklauso *Pediculus* genčiai.

Galvinė utėlė *Pediculus capitis* De Geer, patelė – 2,1–3,5 mm, patinas – 2,0–3,0 mm ilgio; šonuose pilvelio nareliai atskirti giliomis įpjovomis, pilvelio sternitų plaukeliai stambūs, durklo pavidalo, patelės gonopodijos plačios, galuose bukos, antenos trumpos, trečias narelis vos ilgesnis už plotį, antros poros kojų trečias narelis trumpas, ilgis didesnis už plotį 1,4 karto, nageliai smaili. Glindos yra 1,0–1,5 mm dydžio, suaugusi utėlė yra maždaug sezamo sėklos dydžio.

Glindos

Specifinis žmogaus parazitas maitinasi tik krauju, gyvena ir dauginasi plaukuotoje galvos dalyje, kiaušinius deda dažniausiai smilkinio, pakaušio, kaktos plaukų srityje.

Užsikrétimo būdai ir požymiai

Pagrindinis užsikrétimo galvinėmis utėlėmis požymis – glindos plaukuose. Jų gausa didesnė nei suaugusių utėlių, jos nėra aktyvios, sunkiai nuimamos nuo plauko. Sunku surasti plaukuose gyvą suaugusią utėlę, nes ji šliaužia 6–30 cm per minutę greičiu. Dažniau užsikrečia jaunesni vaikai, ypač mergaitės. Pagrindinis plitimo būdas – iš galvos į galvą, esant artimam sąlyčiui, arba per šukas, plaukų šepečius, keičiantis galvos apdangalais bei juos laikant kartu. Utėlėmis užsikrečiama ilgalaikio tiesioginio sąlyčio su utėlėtais žmonėmis metu (vaikų kolektyvuose, perpildytame transporte) bei besikeičiant drabužiais, patalyne, šukomis, šepečiais, naudojantis bendra lova, rankšluosčiais, pagalvėmis, kai utėlė gali patekti nuo vieno asmens galvos į kito asmens galvą.

Utėlių įkandimai ir jų seilėse esančių medžiagų dirginamasis poveikis gali sukelti odos audinių paraudimą, papulės ar vezikulės susidarymą. Įkandimo vietose jaučiamas niežulys, ypač naktį. Žmonių jautrumas utėlių įkandimams individualus, pasireiškia įvairiai:

- niežuliu, sukeliančiu nusikasymų, kai kuriems žmonėms galinčiu sukelti alergines reakcijas;
- odos suragėjimu (kartais pūliniu ir hemoraginiu) dėl daugybinių įkandimų ir vabzdžio seilių poveikio odai;
- melanodermija – odos pigmentacija dėl audinių kraujosruvų ir seilių poveikio sukulto uždegimo;
- kaltūnu (trichoma), susidarančiu esant antrinei infekcijai: nukasius galvos odą, plaukai suklijuojami pūlinių serozinių išskyrių, susivelia, sudarydami kietą, purvinai pilkos spalvos, nemalonaus kvapo darinį, po kuriuo šlapiuoja pūliuojantis odos paviršius. Kaltūnas – retas reiškinys;
- nukasymais, sukeliančiais antrines infekcijas: dermatitus, egzemas, folikulitus, furunkulus ir pan. Esant gausiam utėlėtumui, gali pasireikšti subfebrili temperatūra, padidėti limfiniai kaklo mazgai.

Utėlių šalinimas šukomis

Mechaninis utėlių šalinimas yra rekomenduojamas daugelyje šalių dėl pastaruoju metu nustatyto utėlių atsparumo medikamentams. Šis utėlių naikinimo būdas taikomas vaikams iki 5 metų, nėščioms ir maitinančioms motinoms, alergiškiems asmenims bei turintiems odos pažeidimų (įdrėskimų, sergančių dermatitu).

Plaukai sudrėkinami 4–5 proc. acto tirpalu ir šukojami tankiomis šukomis apie 30 min., kol pašalinamos gyvos utėlės. Šukojama dvi savaites kas 3–4 dienas. Panaudojus utėlių naikinimo priemones, plaukus rekomenduojama skalauti 4–5 proc. acto ar citrinos rūgšties vandeniniu tirpalu. Tai padeda pašalinti glindas, nes plauko paviršius tampa slidesnis. Glindas būtina šalinti ne tik dėl estetinių paskatų, bet ir siekiant sumažinti klaidingos diagnozės galimybes. Glindas lengviau pašalinti specialiomis tankiomis šukomis šukojant vandeniu sudrėkintus plaukus. Šis metodas galėtų būti kartojamas kas 3–4 dienas kelias savaites iššukuotos utėlės sunaikinamos. Šukos kruopščiai išplaunamos karštu vandeniu, išvalomos ir merkiamos į 4–5 proc. acto tirpalą 30 min.

Utėlių naikinimo priemonės

Šeimose ir kolektyvuose naudojamos higieninės priemonės: plaukai reguliariai kerpami, kasdien šukuojami, plaunami specialiu šampūnu ar losjonu.

Utėles naikinantys medikamentai (pedikuliocidai) naudojami tik nustatčius utėlėtumą ir pasitarus su vaistininku ar gydytoju.

Utėlės naikinamos tėvų / globėjų arba kitų šeimos narių pastangomis. **Šiam tikslui skirti medikamentai perkami vaistinėje ir naudojami griežtai laikantis medikamento vartojimo aprašymo, pateikto informaciniame lapelyje.** Jei panaudojus medikamentą galvos plaukuose pastebima gyvų utėlių, procesą būtina kartoti pasirenkant kitą medikamentą. Visi užsikrėtę asmenys utėles naikinti turi tuo pačiu laiku ir tuo pačiu utėles naikinančiu medikamentu.

Galvos utėlių atveju medikamentu apdorojama plaukuota galvos dalis, vėliau plaunama karštu vandeniu su muilu ar šampūnu.

Galvos apdangalai, lovos skalbiniai, pagalvės (jei skalbiamos) kruopščiai išplaunami karštesniame nei 60°C vandenyje. Šukos ir kiti plaukų priežiūros reikmenys plaunami arba mirkomi 4-5 proc. acto tirpale 30 min.

Parasidose+
**100% EFEKTYVUS*
GYDymo BŪDAS**
su augaliniais aliejais

Paraisidose
gydomasis losjonas
nuo utėlių
110 ml + šukos.

Paraisidose
apsauginis losjonas
nuo utėlių 100 ml.

BE CHEMINIŲ INSEKICIDŲ IR KONSERVANTŲ,
NESUKELIA UTĖLIŲ ATSPARUMO

Rekomenduojama

Išmokykite šeimos narius atpažinti utėlių kiaušinius, žinokite, kaip utėlės plinta, reguliariai tikrinkite kiekvieno asmens plaukus.

- Radę utėlių, kruopščiai atlikite rekomenduojamą gydymą. Praneškite apie tai mokyklos visuomenės sveikatos specialistei, kuri gali patikrinti glaudžius ryšius turėjusius asmenis.
- Priminkite vaikams, kad jie nesikeistų šukomis, šepečiais, plaukų priežiūros priedais, ausinėmis, kepurėmis, drabužiais, patalyne, paltais ir kt.

Labai svarbu nustatyti sąlytį su sergančiuoju turėjusius asmenis bei skirti gydymą utėles naikinančiais preparatais. Paciento ir jo šeimos narių mokymas, taip pat aktyvus visuomenės mokymas yra labai svarbi utėlėtumo profilaktikos priemonė.